

Interview met mevrouw M. Spek-Hildring, gemeenschap Wageningen, gemeenschap Wageningen-Nijmegen-Arnhem, gemeenschap (afdeling) Zwolle
Interview afgenomen de dato 22 mei 2017 te huize van mevrouw Spek-Hildring te Wageningen.

Kader: het Oral History project 'Sprekend Humanisme'.

Opdrachtgever: Het Humanistisch Historisch Centrum in samenwerking met het Humanistisch Verbond.

Uitvoerende: Het Humanistisch Historisch Centrum.

Doelgroep: mensen die in de periode vanaf de oprichting van het Humanistisch Verbond (1946) tot tien jaar erna (1956) lid zijn geworden van het Verbond en van een lokale HV gemeenschap.

Doel: inzicht te krijgen wat het lidmaatschap van een lokale HV gemeenschap inhield. Voorts inzicht krijgen in wat humanistische waarden zijn voor deze groep respondenten uit de begintijd van het Verbond.

Soort interview: levensloopinterview.

Interviewer: Roy Jansen (HHC).

Onderwerpen: gezin, jeugd, Tweede Wereldoorlog, Hongerwinter, Arbeids Einsatz, kamp Amersfoort, gemeenschap Wageningen, gemeenschap Wageningen-Nijmegen-Arnhem, gemeenschap (afdeling) Zwolle, Vrijzinnig Christelijke Jeugdgemeenschap, remonstrantse jeugd, Vrije Gemeente, Humanistische Alliantie, oprichtingsvergadering HV, Humanitas, Human, de Filosofen kring Wageningen-Nijmegen-Arnhem, Filosofie café, vrijdenkers op de vlucht, D66, Paradiso, Gemeentelijk Amsterdams Lyceum voor Meisjes, Joke Smit, van Praag, Brandt Corstius, Garnt Stuiveling, Saskia Stuiveling, van der Wal, Spigt, Pechtholt, Schippers, Peter Derkx, huisbezoeken, humanistische opvoeding, vrijwilligerswerk, euthanasie.

Goedemiddag mevrouw Spek, ik ben bij u op bezoek, mijn naam is Roy Jansen ik neem het interview af, om met u te praten, herinneringen op te halen aan de tijd waarin u lid werd van het H.V. in 1946, volgens mijn gegevens, dus u bent al tweeënzeventig jaar lid en als het goed is bent u nog steeds drieënnegentig. Nogmaals hartelijk dank dat u mij hebt willen ontvangen op deze prachtige dag. Ik heb een aantal items die ik met u zou willen doornemen en we beginnen altijd met de achtergrond.

I: #00:01:15-5# De vraag is uit welk nest komt u en wat deden uw ouders, en had u broers en zussen enzovoort. Het nestverhaal.

B: #00:01:28-7# Ik ben enig kind.

Pauze

I: #00:01:39-8# Dus u was aan het vertellen dat u enig kind was.

B: #00:01:47-8# Ik was enig kind. En mijn vader was voor de tweede keer getrouwd met mijn moeder. Dus ik heb oudere ouders gehad. Ik ben als enig kind opgevoed zeer tegen mijn zin.

I: #00:02:00-6# Ja, u vond het niet leuk om enig kind te zijn?

B: #00:02:07-1# Ik vond het helemaal niet leuk totdat ik begreep, dat die mogelijkheid er niet was geweest voor een tweede kind.

I: #00:02:11-9# Biologische belemmering?

B: #00:02:16-9# Ja. Ik ben dus in de Jeugdvereniging gekomen omdat ik dus.... Ik ben dus zelf op een meisjeslyceum geweest. Kent u Amsterdam?

I: #00:02:25-0# Of, of ik....?

B: #00:02:25-0# Kent u Amsterdam?

I: #00:02:27-4# Ja, natuurlijk. Even, even een vraag tussendoor: wat, wat deed uw vader?

B: #00:02:38-6# Mijn vader was pianoleraar.

I: #00:02:36-0# Aha, in Amsterdam?

B: #00:02:39-8# In Amsterdam, ja. Gewoon particulier. En mijn moeder was eh..... naaister. Ja, nu zou je dat costumière of iets dergelijks noemen. Vroeger zei je naaister. En ik ben dus op een eh ...eh het Gemeentelijke Amsterdamse Lyceum

voor Meisjes geweest op de Reinier Vinkeleskade.

I: #00:02:46-8# Bekende naam, jaja.

B: #00:03:00-2# Dat heet nu eh....dat heeft nu de naam van een feministische mevrouw.

I: #00:03:08-7# Oh misschien....even denken....

B: #00:03:16-5# Er waren twee Lycea: een katholieke en een openbare. En de openbare dat was midden op de Reinier Vinkeleskade en de katholieke dat was iets verder.

I: #00:03:21-1 Ik kom niet op de naam maar straks schiet het weer te binnen. Ik weet, ik weet wie u bedoelt. Zij heeft volgens mij geschreven 'De schaamte voorbij'. Dat is van haar volgens mij.

B: #00:03:21-1# En zo heeft dat....

I: #00:03:21-1# Daar heeft u dus op school gezeten. W/waren uw ouders ook actief? Politiek?

B: #00:03:43-2# Niets, helemaal niets.

I: #00:03:21-1# Ook niet gelovig?

B: #00:03:21-1# Nee, ik wilde....ik ben.... Zij vonden....

I: #00:03:21-1# Joke Smit!

B: #00:03:21-1# J/ Ja! Je had het Amsterdams Lyceum of het Lyceum.... heette dat het Amsterdams Lyceumplein of zo iets? Maar dat was een particuliere school en dat was veel te duur voor ons thuis. En daarom ben ik op dat meisjeslyceum terecht gekomen. En ik vond het altijd heel erg alleen die meisjes. Ik ben dus lid geworden van de eh....van de eh....de VCJC had je vroeger....VCJG had je vroeger in Amsterdam, dat was de Vrijzinnig Christelijke Jeugd Gemeenschap.

I: #00:04:26-7# Aha, terwijl, terwijl u niet gelovig was opgevoed of, of....?

B: #00:04:37-4# Dat was toch wel vrijzinnig religieus. Het was een samenvoeging van de remonstrantse kinderen, toen had je nog vrijzinnig hervormde kinderen en lutherse.

I: #00:04:43-0# En hoe oud was u toen?

B: #00:04:48-6# Ik was toen een jaar of dertien.

I: #00:04:53-0# Dus aan het begin van uw middelbare school carrière bent u?

B: #00:04:53-9# Ja, ben ik daar gekomen. En we dus.... toen ik dus.... Ik heb daar erg veel plezier gehad, want het was gewoon gemengd.

I: #00:05:06-9# Ik begrijp het. Het was gewoon leuker met jongens....?

B: #00:05:05-4# Ja, ja het was gewoon een leuke sfeer. En eh....op school mocht er ook helemaal niks. Als we een vriendje hadden, dan mocht hij ook niet bij de schooldeur, bij de uitgang van de school staan, moest 'ie dus op de hoek wachten.

I: #00:05:23-6# Hij mocht niet zichtbaar zijn?

B: #00:05:29-6# Nee, hij mocht niet zichtbaar zijn.

I: #00:05:24-5# En dan spreken we over begin jaren dertig?

B: #00:05:30-8# Ja, een hele strenge school, een hele strenge meisjesschool.

I: #00:05:30-3# Oké, maar dat was dus een vrijzinnige club?

B: #00:05:36-3# Dat was een vrijzinnige club, vrijzinnig religieus zeg ik dan maar gewoon. En daar hadden we dus ook wel gewoon een dominee die dus....

I: #00:05:46-2# Van alles....

B: #00:05:50-4# Van alles organiseerde. Dus niet alleen maar religieus.

I: #00:05:48-3# Nee, nee.

B: #00:05:50-6# We hadden kampen: we kampeerden en zo. Toen we een jaar of achttien waren dan. Want het was vanaf dertien tot achttien. En toen ik achttien was toen ben ik lid geworden van de Vrije Gemeente. Dat zegt u niets?

I: #00:06:14-9# Nee, nee.

B: #00:06:19-6# Vrije Gemeente gebouw?

I: #00:06:14-4# Nee, nee.

B: #00:06:17-4# Paradiso?

I: #00:06:20-3# Ja, dat zegt me wel iets, ja. De poptempel.

B: #00:06:23-7# Paradiso was vroeger de Vrije Gemeente.

I: #00:06:03-1# Aha. Het is ook een protestante stroming?

B: #00:06:29-3# Het is een religieus, humanistische stroming. Dat was in 1890 of zo iets dergelijks opgezet. Zij hebben dus dat gebouw dus toen ook neergezet en het heeft ook het innerlijk van een kerk, eigenlijk. Het was gewoon religieus humanistisch.

I: #00:06:50-6# Maar eigenlijk de voorloper van het HV?

B: #00:06:57-0# Dat is altijd het gekke geweest: er zijn nooit zoveel contact geweest. Er is nu een Humanistische Alliantie en daar heeft de Vrije Gemeente wel ingezet. Ik weet niet of die Vrije Gemeente nog bestaat.

I: #00:07:07-4# Ik weet het ook niet.

B: #00:07:09-8# Nee, die hadden daar dus hun gebouw en boven hadden we een zaal en daar mochten de jongeren gratis gebruik van maken. We deden dan ook wel collecte diensten. We waren iedere ochtend....iedere zondagmorgen een dienst, het mocht geen kerkdienst heten. We deden dan ook de collecte en zo.

I: #00:07:39-5# En u was toen een jaar of achttien, negentien?

B: #00:07:38-7# Ja, ja.

I: #00:07:40-4# En dan spreken we....voor 1940 was dat? Was het nog voor de oorlog?

B: #00:07:51-8# Voor de oorlog en tijdens de oorlog vooral. In de oorlog....ja het was....1930,'40 maar dat weet ik dan niet meer precies.

I: #00:08:11-3# Nee, nee, maar gedurende de oorlogsjaren gingen de bijeenkomsten door? Voor zover dat kon?

B: #00:08:18-9#Ja, in de oorlogsjaren zijn we als jongerengroep....zijn wij gewoon doorgedaan.

I: #00:08:18-9# En waren er ook Joodse jongens en meisjes betrokken?

B: #00:08:20-7# Nee, we hadden geen Joodse kinderen, nee.

I: #00:08:29-5# Dus u hebt ook niet meegemaakt, dat ze eventueel niet meer konden komen vanwege hun Joodse achtergrond?

B: #00:08:32-8# Nou, onze jongens konden op een gegeven....die laatste winter niet meer de deur uit, hè. Dus die jongens die zijn bijna eigenlijk allemaal ondergedoken.

I: #00:08:30-0# Ja, ja, omdat ze door de Arbeids Einsatz opgetrommeld werden?

B: #00:08:47-6# Ja, ja, opgeroepen werden.

I: #00:08:43-5# Dus het was toen alleen maar een meisjesclub?

B: #00:08:54-0# Op een gegeven moment, maar die laatste Oorlogswinter konden we op een gegeven moment niet veel meer.

I: #00:08:52-1# Het is was ook Hongerwinter natuurlijk.

B: #00:08:56-8# We hadden ook verder niks meer. We hadden de energie niet meer.

I: #00:09:07-2# U hebt ook te lijden gehad van de Hongerwinter?

B: #00:09:16-4# Ja, ja, ja. Maartoen is het HV op een gegeven moment opgericht en daar zijn we naar die oprichtingsvergadering, zijn we geweest.

I: #00:09:20-1# Ja, dat was in 1946. Bent u daar bij geweest?

B: #00:09:38-5# Maar er is nooit, nooit contact geweest tussen de Vrije Gemeente en....

I: #00:09:32-2# Het op te richten HV?

B: #00:09:32-3# Nee, en het HV.

I: #00:09:32-3# Maar u bent u er dus bij geweest bij de oprichtingsvergadering van het HV?

B: #00:09:32-3# Ja.

I: #00:09:38-8# Hebt u daar nog herinneringen aan?

B: #00:09:43-1# Nee, niet veel meer. Maar ik weet nog wel, dat ik dus toen nog niet getrouwd was. Mijn man was ook lid van die jongerenvereniging. We zijn eind '45....ik heb een vriend gehad, die heeft de hele oorlog ondergedoken gezeten. En met mijn man heb ik eigenlijk pas meer contact gekregen in '45 en toen zijn we samen -weet ik nog- naar die oprichtingsvergadering gegaan.

I: #00:10:30-7# Ja, ja maar u heeft daar geen herinneringen meer aan?

B: #00:10:32-1# Niet zo heel erg, nee. Want wij zijn ook in de Vrije Gemeente getrouwd, want aan dat soort dingen deed het H.V. toen nog niks.

I: #00:10:38-0# Nee, geen rituelen.

B: #00:10:37-4# Dat was er niet.

I: #00:10:41-0# Nee, dat was er niet. Maar om lid te worden van het HV was dat een logisch gevolg van eh...uw lidmaatschap van de Vrije Gemeente of had dat ook iets te maken met wat het HV te bieden had? Want u noemde net die, die spreuk waardoor u was getroffen. Dat had er mee te maken, dat u lid werd van het HV?

B: #00:11:00-4# Ja, jawel.

I: #00:11:02-9# Kunt u nog eens vertellen waar dat mee te maken had? Met die hoop op beloning....?

B: #00:11:08-1# Ik weet het niet, het was een grote zin.

I: #00:11:06-9# Ja, uit een manifest of zo?

B: #00:11:13-2# Nee, hoe noem je dat nou?

I: #00:11:17-4# Een statuut.

B: #00:11:20-4# Nee een statuut niet. Het was zo'n eh... hoe noem je dat nou?

I: #00:11:25-5# Een beginselverklaring?

B: #00:11:30-1# Ja, een beginselverklaring dat is het goeie woord.

I: #00:09:38-4# En daar in stond?

B: #00:09:36-3# En daar stond dit in: geen hoop op beloning, geen vrees voor straf. En daar was een mooie zin omheen gebouwd. En dat was een beginselverklaring waar het H.V. mee begonnen is en die is nooit teruggevonden.

I: #00:11:40-1# Oh nee?

B: #00:11:41-9# Nee, wij hebben ons best daar voor gedaan en zij hebben toen van het HV wel hun best gedaan. Toen bestond de organisatie dus ook helemaal niet hoor.

I: #00:11:57-2# Nee, dat is vrij recent.

B: #00:12:00-4# Maar in ieder geval zij hebben dat nooit boven water gekregen, want ze hebben toen een ander soort beginselverklaring gemaakt.

I: #00:12:11-5# Ja, klopt, klopt. Maar was deze zin voor u de reden om lid van het HV te worden of bent u als lid van het HV geconfronteerd met die beginselverklaring waarin deze woorden oplichten als het ware?

B: #00:12:21-9# Ja, ja.

I: #00:12:25-2# En u had het gevoel: "Ik zit daar wel goed"?

B: #00:12:35-6# Zit wel goed, ja. En later is toch ook wel eh....nou ja af en toe een scheiding gekomen tussen die religieuze humanisten en de ja....

I: #00:12:32-2# De atheïstische?

B: #00:12:41-5# De atheïstische.

I: #00:12:39-1# De niet-gelovigen....

B: #00:12:43-1# De niet-gelovigen. Dat is geloof ik nooit goed eh....goed uit de doeken gekomen.

I: #00:12:45-2# Nou, later werd het humanisme wat meer inclusief, zal ik zeggen. Er werden dus organisaties op een christelijke grondslag....zoals de reformatorische kerk en de remonstranten die konden volgens mij wel een plek vinden bij het H.V. Bij de UvH werken verschillende docenten die lid zijn van de remonstrantse kerk. Dus....het isin deze tijd is het allemaal wat lossier....

B: #00:13:16-8# Wat lossier geworden.

I: #00:13:22-1# Dus het gaat om een aantal beginselen in het H.V. die onderschreven kunnen worden door....

B: #00:13:25-1# Door andere mensen, door andere, door andere geloven.

I: #00:13:31-9# Precies, zo werkt dat tegenwoordig. Je hebt binnen het HV natuurlijk ook 'hardliners', die niets moeten hebben van religie en geloof.

B: #00:13:36-9# Ja, dat heb ik ook nog meegemaakt.

I: #00:13:41-5# Maar even, even terug naar, naar eh.... het begin van het HV: u bent bij de oprichtingsvergadering geweest. U hebt daar geen herinneringen meer aan. Ook niet een sfeer die u kunt ophalen? Hoe was dat? Was men uitgelaten? Was men blij? De oorlog was voorbij natuurlijk.

B: #00:14:01-0# Ja, we hadden natuurlijk.... we konden eigenlijk verder niks direct na de oorlog. Ik weet niet hoe oud u bent.

I: #00:13:58-8# Ik ben zevenenzestig, ik ben van 1950.

B: #00:14:00-5# Ja, dat heeft u zou niet meegemaakt.

I: #00:14:00-7# Maar mijn ouders wel. Mijn, mijn vader heeft in het kamp Amersfoort gezeten.

B: #00:14:15-8# Oh God.

I: #00:14:19-4# En mijn moeder heeft een broer verloren in de oorlog. Ik.... Bij ons thuis was de oorlog wel een item, om het zo maar te zeggen.

B: #00:14:24-4# Ja, ja.

I: #00:14:16-1# Maar ik heb het niet meer meegemaakt, uit tweede hand.

B: #00:14:23-6# Vlak na de oorlog konden we eigenlijk ook niet zoveel. We hadden geen geld, bij wijze van spreken. We konden niks kopen, want er was niks. We waren al blij als we wat te eten hadden. Dat verhaal kent u natuurlijk.

I: #00:12:17-5# Ja, natuurlijk van de wederopbouw van, van, van eh.... Nederland na de oorlog. Jaja. En tijdenseind jaren veertig/begin jaren vijftig eh, eh.... heeft het HV zich gemanifesteerd als organisatie. U bent daar lid van geworden. Weet u dat misschien: was er een grote, grote aanwas van leden of....? Weet u ook niet?

B: #00:15:05-2# Nee, nee.

I: #00:15:00-5# En in uw, in uw directe omgeving: waren er ook vrienden of kennissen die net als u lid wilden worden van het H.V.?

B: #00:15:09-7# Nee, nee en er was ook geen eenheid zeg maar. Ik bedoel: de bijeenkomsten werden georganiseerd en daar gingen we dan heen. En andere mensen ook. Maar ik bedoel: er was geen eenheid nog.

I: #00:15:27-5# Er waren geen gemeenschappen? Daar, daar was, er waren geen clubs of....gemeenschappen?

B: #00:15:28-9# Nee, nee. nee.

I: #00:15:32-0# Dat noemen wij gemeenschappen.

B: #00:15:38-3# Nee, nee, dat waren wij van de Vrije Gemeente wel gewend. Dat was een grote....ik bedoel....

I: #00:15:42-1# Dat was een hechte club?

B: #00:15:45-5# Dat was een hechte club, ja.

I: #00:15:50-7# Omdat u dat weet van de Vrije Gemeente, hebt u misschien zelf ook bijgedragen aan de oprichting van een humanistische gemeenschap? Want u woonde nog steeds in Amsterdam.

B: #00:16:01-2# Nou in '48 zijn we verhuisd....in '48 zijn we getrouwd en zijn we - schrik niet- in Elbrug terecht gekomen. Mijn man was opzichter van de restauratie

van het klooster.

I: #00:16:26-7# Aha, Elburg is een protestants christelijk gebied hè?

B: #00:16:22-9# Dat was zo'n afgesloten gemeenschap, alles wat er nu gebeurt buiten de kern dat was er niet. Die uitbreidingswijken waren er niet. Het was een vierkant dorpje. En wij hebben dus eh....eh....wij wilden alleen....mijn man kon daar alleen komen als we dus een huis kregen. En voor ons is toen een half....de helft van een woonhuis gevorderd door de gemeente Elburg. En daar hebben we vier jaar gewoond en daar heeft mijn man vier gewerkt als opzichter. En wij waren heidenen en er was één katholiek gezin en dat waren de duivels.

I: #00:17:09-5# Kijk aan! Maar er was dus ook geen contact. U werd echt buitengesloten?

B: #00:17:25-8# Niets, er was niets. We hadden wel contact met een, met een onderwijzer, die eh....die kwam ook van buiten. En daar hebben we dus wel gewoon contact mee gehad, maar voor de rest hebben we met de bevolking nooit contact gehad.

I: #00:17:43-1# Maar werd, werd u lastig gevallen? Werd u uitgescholden?

B: #00:17:42-5# Nee, nee mijn man had....mijn man beheerde als opzichter het geld van de restauratie. Hij nam de arbeiders aan, dus de metselaar, de timmerman, de opperman, en al die mensen waren dus....kwamen dus wel uit Elburg. Ze konden dus verder niks met ons.

I: #00:18:14-6# Ze waren afhankelijk?

B: #00:18:07-0# Ze waren afhankelijk.

I: #00:18:07-0# Ja, en vandaar dat ze hun mond hield.

B: #00:14:46-1# Ja.

I: #00:18:11-3# Ja, ja eerst het eten en dan de moraal?

B: #00:18:18-7# Ja, ja.

I: #00:18:20-4# Leuk zeg! U heb daar vier jaar gewoond in Elburg?

B: #00:18:19-8# We hebben daar vier jaar gewoond.

I: #00:18:24-2# Met plezier op zich zelf neem ik aan?

B: #00:18:32-4# Aan de ene kant wel. Maar aan de andere kant: als je uit Amsterdam komt dan is dat wel een afgang hoor.

I: #00:18:36-3# Een aderlating?

B: #00:18:30-1# Ja, een aderlating. Jaja, er was natuurlijk niks cultureels. Ik bedoel: wij waren gewend om naar de schouwburg te gaan en naar de bioscoop en lezingen van het HV. Ik bedoel: ja, daar was niks.

I: #00:18:49-0# Er was niks.

B: #00:18:51-8# En dan moesten we dus met de bus naar Zwolle toe. En dat was natuurlijk toch altijd weer een heel gedoe, want die bus reed dan 's-avonds één keer in het half uur of soms's-zondags reed hij één keer in het uur. Nou en dan was je in Zwolle en dan moest je ergens heen. En dan moest je dus ook ergens terug.

I: #00:19:11-6# U zocht in Zwolle vertier als het ware?

B: #00:19:22-3# Wij hadden geen auto nog. Nee, dat wasdaar zijn we nooit.... Nou ja, ik bedoel: mijn man heeft er met plezier gewerkt.

I: #00:19:26-3# Die had daar zijn werk, jaja. Maar u, maar u als Lyceum-meisje?

B: #00:19:25-8# Ik was het lyceum meisje, ja.

I: #00:19:28-0# U kon goed leren, hè? U hebt Lyceum gedaan, meisjeslyceum.

B: #00:19:29-6# Ja, ik heb meisjeslyceum gedaan, ik heb vijf jaar HBS gedaan en ik ben onderwijzeres geworden, kleuteronderwijs ben ik geworden.

I: #00:19:38-9# Maar ook in Elburg gepraktiseerd?

B: #00:19:44-2# Nee, nog in eh, nog in Amsterdam. Ik heb in Amsterdam ook gewerkt. Als getrouwde vrouw werd je er uit gegooid bij de gemeente. Als je getrouwd was dan mocht je niet meer werken. Ik heb ook in eh.... nog drie maanden gewerkt, terwijl dat eigenlijk niet meer mocht. Ik bedoel: de gemeente moest mij ontslaan, maar de laatste drie maanden heb ik toen toch nog mogen, mogen blijven. En eh ik heb in Elburg...hadden ze helemaal geen behoefte aan een kleuteronderwijzeres. En ik was ook niet zo.... lichamelijk niet zo sterk. Ik bedoel: ik heb daar niks gedaan.

I: #00:20:24-9# U, u heeft vier jaar met uw man in Elburg gewoond, getrouwd en wel. En zijn daar ook de eerste kinderen geboren, als ik dat mag vragen?

B: #00:20:50-0# Nee, nee, dat wilden wij niet. Wij zaten in eh.... we hadden de helft van eh....het was een ouderwets vrijstaand huis met twee kamers beneden en twee slaapkamers boven. Dus wij hadden dus de voorkant....

I: #00:20:54-1# Het was erg klein?

B: #00:20:55-4# Ja, dus toenwe hadden een woonkamer en aan die woonkamer zat een, zat een erker vast en dat is verbouwd.... Of tenminste verbouwd....nou ja, daar is een keukentje in gemaakt. En daar hebben we dus.... We zagen het niet zitten om daar kinderen te krijgen.

I: #00:21:18-2# Maar u was dus als humanist gearachuteerd in het christelijke dorp Elburg. Maar h/.... Maar, maar was in Zwolle of in, in de nabijheid was daar niets wat, wat met humanisme te maken had? Een vereniging of een gem/....?

B: #00:21:28-7# Ja, daar was een afdeling van het H.V.

I: #00:21:30-9# In Zwolle?

B: #00:21:33-8# Ja, in Zwolle. Daar zijn we ook wel naar lezingen geweest.

I: #00:21:37-8# Dus daar had u wel contact?

B: #00:21:41-8# Ja, maar ook niet dat je nou zegt: "Wij hebben daar...." Dat was indertijd toen ook geen hechte gemeenschap.

I: #00:21:47-5# Nee, nee. Allemaal nog opbouw. We spreken dan over eind jaren veertig / begin jaren vijftig?

B: #00:21:50-3# Dan praten we over vijftig, ja.

I: #00:21:49-0# Jaja.

B: #00:21:50-6# Vijftig, zes/....ja want we zijn hier.....hier zijn we in 1960 komen wonen.

I: #00:21:59-7# Maar u hebt na Elburg ook nog ergens anders gewoond?

B: #00:21:59-6# Ja, toen hebben we in eh....drie maanden in Wijk aan Zee gezeten in een zomerhuisje. Toen hebben we dus twee jaar in een eh....in een groot eengezinshuis gezeten in Beverwijk. En we hebben dus daar tussen door.... hebben we nog in Zwolle gewoond. We zijn van Elburg naar Zwolle gegaan en van Zwolle naar Wijk aan Zee ennaar Beverwijk en in 1960 zijn we hier gekomen. En hier was wel gewoon een eh....

I: #00:22:36-8# Maar nooit, nooit meer terug naar Amsterdam? Vond u dat erg als rasechte A/.... ?

B: #00:21:31-4# Ja, dat vonden we wel erg, maar mijn man moest....kon, kon in Amsterdam geen werk krijgen.

I: #00:22:43-0# Was uw man bouwkundige?

B: #00:22:47-8# Ja, hij had H/....

I: #00:22:53-9# HTS.

B: #00:22:45-1# HTS of MTS was dat toen, hè?

I: #00:22:50-6# Hij heeft MTS Bouwkunde gedaan?

B: #00:22:59-0# Ja, ja.

I: #00:22:52-0# Dus hij werd regelmatig op andere plekken....?

B: #00:22:58-9# Ja, want toen hij in Beverwijk werkte had hij zelfs een benoeming als gemeentearchitect. Maar dat vond hij eigenlijk ook niks. En hij is hier in Wageningen aangesteld bij één van die instituten.

I: #00:23:12-2# Van de Universiteit? Van de Hoge School?

B #00:23:20-5# De Hoge school was er toen nog niet. Die instituten waren van de, waren van de.... Universiteit of niet van de Universiteit, die waren van het Rijk. Dat waren Rijksinstituten. Die waren door het Rijk opgezet als onderzoeks-/onderzoeksinstituten. En die hadden toen veel contacten met de Universiteit, maar waren daar niet mee verbonden.

I: #00:23:50-2# Nee, oké. Dus vanuit Zwolle naar Wageningen of eerst Beverwijk, in 1960 in Wageningen neergestreken. In dit huis?

B: #00:24:01-5# Ja, ja.

I: #00:23:57-1# Dus u woont er al een hele tijd, al zevenenvijftig jaar?

B: #00:24:05-9# Ja, laatst hebben wij een bloemetje....heb ik daarvoor een bloemetje gehad.

I: #00:24:03-4# Van de woningbouwvereniging?

B: #00:24:07-8# Van de woningbouwvereniging, ja, ja.

I: #00:24:13-4# Geweldig. En kijk u was....1960....u bent van 1923 hè? Dus u was zevenendertig jaar.

B: #00:24:16-9# Ja, hier is onze vierde geboren. We hebben vier zonen.

I: #00:24:24-5# Ja, ja nou dat is niet niks vier kinderen.

B: #00:24:34-7# Nee, ik ben in een mannenhuis....-gezin heb ik gehad.

I: #00:24:38-3# En u, en u wist zich wel te handhaven als vrouw?

B: #00:24:45-2# Ja, hoor dat is goed gegaan. De vier kinderen zijn ook prima terecht gekomen.

I: #00:24:40-5# Ja, ja.

B: #00:24:43-7# Nee, dat is verder geen punt. En hier was wel gewoon een afdeling van het HV.

I: #00:24:53-8# Ja, en daar bent u direct....van zo'n gemeenschap?

B: #00:24:56-6# Ja, mijn man heeft nog in het bestuur gezeten voor een poosje. En ik ben pas actief geworden in eh....in eh zevenenzeventig.

I: #00:25:05-6# Toen de kinderen al wat groter waren of zelfs al het huis uit waren?

B: #00:25:17-2# Ja, ja. Ik heb een morfinepleister, maar die begint te kriebelen.

I: #00:25:40-5# Oh, vervelend.

B: #00:25:27-4# Moet er nog op blijven zitten tot morgen.

I: #00:25:34-2# Waarom heeft u die pleister er op zitten?

B: #00:25:42-5# Voor de pijn. Ik heb door mijn hele lijf artrose.

I: #00:25:45-9# Alles doet zeer?

B: #00:25:49-5# Ja, alles gaat even stroef. Sinds een paar weken heb ik die morfinepleisters gekregen.

I: #00:26:06-5# Voor de pijn?

B: #00:26:09-1# Ja, maar ook om in huis te kunnen bewegen. Ja, het is een soort vicieuze cirkel: omdat je pijn hebt ga je minder bewegen en doordat je minder beweegt krijg je meer pijn.

I: #00:26:21-2# Maar, zo'n, zo'n pleister die biedt....wel soelaas?

B: #00:26:23-6# Ja, ja, ja.

I: #00:26:25-9# Oh, ik zie het.

B: #00:26:29-3# Die geeft per zoveelmicrogram morfine af. Blijft er dan zeven dagen op zitten en dat helpt wel, want het is constant. En eh....dat helpt beter dan paracetamol, want die slik je en dat is het over. Die ik neem er nog wel eens bij.

I: #00:27:04-9# Het regelt eigenlijk de juist toevoer van morfine?

B: #00:27:12-7# Ja, je kunt ze in verschillende gradaties krijgen: 5 micromilligram per uur en dan tien en vijftien. Ik ben nu aan de tien bezig, want die vijf hielp wel, maar ik had het idee dat het beter kon, of dat het meer kon. Dus ik zei....ik heb gezegd vorige week: "Ik wil toch een keer aan die tien en kijken of dat niet nog meer helpt als het op dat moment deed."

I: #00:27:45-7# Even terug naar het HV eh....duseh 1960 in Wageningen neergestreken, kinderen opgevoed, uw man was actief in de gemeenschap Wageningen en omstreken.

B: #00:28:22-5# We zijn naar lezingen geweest, ja hier waren wel lezingen.

I: #00:28:10-7# Weet u nog wie? Kent u nog, kent u nog namen?

B: #00:28:16-0# Nee, van Amsterdam weet ik, weet ik nog dat we van Praag gehad hebben.

I: #00:28:12-3# Ja, maar die naam die valt altijd eigenlijk.

I: #00:28:18-5# En Brandt Corstius.

I: #00:27:28-7# Brandt Corstius. Anton Constandse misschien?

B: #00:28:32-8# Ja, ja dat waren de kopstukken.

I: #00:28:35-3# En Stuiveling misschien? Garnt Stuiveling?

B: #00:28:35-3# Ja, Garnt Stuiveling met zijn dochter Saskia.

I: #00:28:35-3# Saskia, pas overleden, hè? Vorige week?

B: #00:28:42-4# Oh, dat weet ik niet.

I: #00:28:42-7# Pas eenenzeventig jaar.

B: #00:28:40-3# Ik wilde net zeggen, dat ze nog niet zo oud was.

I: #00:28:45-1# Nee, nee plotseling overleden.

B: #00:28:45-1# Want zij was van de rekenkamer?

I: #00:28:45-1# Ja, ja precies, had een hoge positie ja, ja. De kranten stonden er vol van, overlidensadvertenties, ik lees de NRC dus dat....

B: #00:29:02-4# Ja, oh....

I: #00:28:58-9# Dus Stuiveling was er bij. Van der Wal denk ik ook wel?

B: #00:29:07-3# Nee.

I: #00:29:09-3# Spigt misschien?

B: #00:29:13-1# Ja, ja Spigt ook. Bouwstenen tot de geschiedenis van het HV, de prehistorie.

I: #00:29:17-2# Ja, je moet ergens beginnen, hè? Maar dat waren dus de sprekers mevrouw Spek?

B: #00:29:33-9# Dat waren die we nou opgenoemd hebben, hè.

I: #00:29:45-7# Dat waren de kopstukken van het HV.

B: #00:29:41-5# Dat waren de kopstukken van het HV, vooral in Amsterdam dan ook.

I: #00:29:47-5# En die reisden zo af en toe het land in....om de anderen zo nu en dan...naar Wageningen.

B: #00:29:59-9# Die hebben we hier af en toe ook wel gehad. In het eerste jaar van Wageningen heb ik niet zoveel van het H.V. meegekregen.

I: #00:30:22-6# Ja, omdat uw man actief was. Werden er ook wel huiskamerbijeenkomsten belegd? Bijvoorbeeld in uw eigen huis, of niet?

B: #00:30:27-3# Nee, bestuursvergadering zijn wel hier geweest, maar we hebben geen huiskamerbijeenkomsten gehad voor.... Toen bestonden....toen was....wat ze hier ook in Wageningen hebben filosofische toestand....

I: #00:30:53-2# De Filosofen kring?

B: #00:30:53-2# Ja, de Filosofen kring en de leesclub en zo, dat was er, dat was er toen....

I: #00:30:58-7# Ja, ja, maar dat wordt georganiseerd vanuit de gemeenschap van het HV Wageningen en omstreken?

B: #00:30:59-5# Later, later is dat wel georganiseerd. Ja, want die afdeling Wageningen is opeens opgeheven.

I: #00:31:10-2# Oh, ja?

B: #00:31:12-9# Ja.

I: #00:31:12-9# Geen leden meer, dat is uitgedroogd als het w/....?

B: #00:31:09-7# Nou wel leden maar ze konden geen bestuur vinden.

I: #00:31:17-9# Oh?

B: #00:31:19-7# Oh, dat wist u niet?

I: #00:31:22-6# Nee, dat wist ik niet. En wanneer is dat geweest dan? Hoe lang is dat geleden?

B: #00:31:29-4# Een paar maanden geleden.

I: #00:31:25-7# Een paar maanden geleden is de gemeenschap Wageningen is ter ziele gegaan omdat niemand....?

B: #00:31:37-2# Wilde niemand meer in het bestuur. Ze konden geen bestuursleden meer krijgen.

I: #00:31:33-0# Komt dat misschien ook omdat de leeftijd van de leden zodanig hoog was, dat ze geen bestuursleden meer konden krijgen?

B: #00:31:36-1# Nee, dat was, dat was het niet. Nee, want ze hebben dus....allerlei dingen zijn dus gewoon blijven bestaan.

I: #00:31:49-6# Allerlei sub/sub clubjes als het ware?

B: #00:31:56-1# We zijn dus bij eh....bij eh.... Arnhem gestopt..

I: #00:31:56-3# Bij Arnhem ondergebracht?

B: #00:32:07-9# Bij Arnhem ondergebracht. En daar.... daar heb ik van Arnhem heb ik....of niet veel gehoord....ik krijg netjes een....

I: #00:32:16-0# Een bericht van: u bent ondergebracht in de gemeenschap Arnhem?

B: #00:32:25-4# Nou, dat was de nieuwsbrief van eh....

I: #00:32:38-5# Vrij recent? Ja, van mei 2017.

B: #00:32:45-1# Ja, er was geen eh....

I: #00:28:48-4# Geen animo?

B: #00:28:48-8# We hadden geen voorzitter meer en geen penningmeester meer. En eh....er was dus niemand die....

I: #00:33:06-9# Hier staat het: Filosofie café Wageningen. Arnhem, Nijmegen. Vrijdenkers op de vlucht.

B: #00:33:17-4# Ja, dit is hun, hun programma.

I: #00:33:21-9# Ja, ja oké. Eh....eh....u vertelde aan het begin dat u vanuit die Vrij Gemeente op zomerkamp ging en dat soort dingen.

B: #00:33:41-2# Ja, met de jongeren zijn we op kamp geweest.

I: #00:33:48-1# Maar later toen u lid werd van het HV zijn er toen ook dingen ge/georganiseerd eh....in groepsverband?

B: #00:33:51-5# Ik eh.... we zijn natuurlijk nooit lid geweest van....later heeft het HV een jongerenkring opgericht, daar zijn we natuurlijk nooit lid van geweest.

I: #00:34:00-0# Nee, nee u was niet.... geen jongere meer.

B: #00:34:05-1# Nee, we waren geen jongeren meer.

I: #00:34:09-2# Maar ook als oudere, zal ik zeggen, werden er ook van dat soort dingen georganiseerd? Zoals dagjes uit? Of?

B: #00:34:12-0# Ja, met eh....met eh.... nieuw/.... een dagje uit niet. Wel een uitgebreide nieuwjaarsbijeenkomst dat organiseerden ze wel.

I: #00:34:34-0# Eh....u heeft vier kinderen, vier zonen allemaal goed terecht gekomen, zegt u. Werd er bij u thuis ook humanistisch opgevoed?

B: #00:34:50-3# Nou, dat hebben we dus wel geprobeerd, niet heel bewust. Maar wel dus gewoon in....

I: #00:34:55-6# In de dagelijkse de praktijk?

B: #00:34:59-6# In het dagelijks leven.

I: #00:35:03-2# Wat, wat was is voor u belangrijk, wat, wat was voor uw man belangrijk om aan uw kinderen door te geven? Of om voor te leven? Hoe je je gedraagt als ouder ten opzichte van? Dat hoor je ook vaak, dat er niet zo expliciet wordt verteld wat te doen, maar in het voorleven. En hoe je je gedraagt als ouder ten opzichte van andere mensen.

B: #00:35:17-2# Ja, dat wilde ik net zeggen: gedrag tegenover andere mensen en eerlijkheid. Ja, dat hebben we wel geprobeerd eh.... Ik denk dat het aardig gelukt is.

I: #00:35:39-6# Ze hebben het nooit als knellend of als vervelend ervaren?

B: #00:35:41-9# Nee, nee.

I: #00:35:44-4# Ook omdat u dus niet expliciet met aantal waarden van het humanisme....

B: #00:35:47-3# Nee, nee we ook niet echt politiek.... We zijn pas later politiek geïnteresseerd geraakt, mijn man en ik. Toen de kinderen het huis uit waren. Daarvoor hebben we eigenlijk nooit echt.... Nou ik bedoel: we wisten wel wat er gaande was, maar we hebben de kinderen niet echt met een politiek idee opgevoed.

I: #00:36:13-4# Nee, nee want wat zijn....wat waren voor uw man en u belangrijke waarden om door te geven? We hadden het net over eerlijkheid. Verantwoordelijkheid misschien?

B: #00:36:24-0# Verantwoordelijkheid, ja, ja. Verantwoordelijkheid voor je eigen leven.

I: #00:36:28-1# En voor je medemensen?

B: #00:36:32-4# En voor je medemens, ja, ja, ja.

I: #00:36:31-8# Dat soort dingen?

B: #00:36:34-2# Ja.

I: #00:36:35-6# Eh....

B: #00:36:37-3# Onze kinderen hebben.... We hebben het ook nooit bewust gepromoot. Ze zijn ook geen van vieren ooit lid geworden van het HV, nee, dat eh....nee.

I: #00:36:52-7# Ja, dat kan.

B: #00:36:53-2 Dat spreekt ze niet eh...., dat spreekt ze niet aan.

I: #00:36:59-9# Maar u bent.... u zegt dat u op een gegeven moment politiek actief bent geworden of liever politiek bewuster bent geworden.

B: #00:37:02-8# Nou bewust, bewust. Niet actief, maar wel bewust geworden.

I: #00:37:05-0# En in welke richting moet ik het dan zoeken? Is dat een s/....?

B: #00:37:08-2# Nou, de PvdA.

I: #00:37:05-4# Socialistisch?

B: #00:37:09-4# Ja.

I: #00:37:10-8# Nog steeds?

B: #00:37:13-0# Ja, nog steeds. Ja, ja, ja! Af en toe D66, maar dan denk ik.... en dan hoor ik hem en dan denk ik: "Man."

I: #00:37:17-5# Mijnheer Pechthold?

B: #00:37:21-0# Ja mijnheer Pechthold. Zoals hij nu weer zijn poot stijf houdt en zegt: "Ik wil niet praten."

I: #00:37:26-2# Dat is een spel/ , dat is een spelletje, hè. Dat is een strategisch, politiek spel, hè?

B: #00:37:41-5# Ja, ik bedoel, ze vertelden straks ook....om 13.00 uur of om 12.00 uur heb ik het gehoord....nou dat eh....toen zat Pechthold nog bij mw.Schippers. Dus ze wisten nog niet wat hij ging zeggen.

I: #00:37:49-6# Maar het land moet wel geregeerd worden, hè? Op een goed moment?

B: #00:37:52-2# Nou, ja. Af en toe heb je het idee, dat die mensen daar niet zozeer van doordrongen zijn, omdat ze zo met zichzelf bezig zijn.

I: #00:38:11-6# Ja, de kaasstolp Den Haag wordt het ook wel genoemd, hè?

B: #00:38:08-7# Ja.

I: #00:38:10-0# Oké, dus als ik aan u vraag: is het, is het wellicht mogelijk om met uw kinderen contact te krijgen om hen te vragen hoe zij die humanistische opvoeding hebben ervaren, dan zegt u, dat er helemaal geen sprake was van een humanistische opvoeding. Eh....nou u hebt al een heleboel verteld.

B: #00:38:46-5# Ja, het begin is zeventig jaar geleden.

I: #00:38:51-8# Ja, dat is ongelooflijk lang geleden, ja, ja.

B: #00:38:45-9# Dat is toch wel heel lang geleden om te verwachten dat iemand daar een heel....een heel goed beeld van heeft.

I: #00:39:01-6# Hebt u nog wel contact met mede verenigingsleden?

B: #00:39:11-9# Ja, we zijn in 1977 -dat weet ik nog goed, dat is het jaar waarin ik geopereerd ben- is iemand hier geweest van het HV en die wilde een groep van vrijwilligers oprichten. En dat is ook gelukt. We zijn dus...we hebben vrij....we zijn met een aantal mensen....ik geloof dat er op een gegeven moment wel tien vrijwilligsters

waren. En ook vrijwilligers waren. Hier uit Wageningen en Ede. En wij hebben ook huisbezoek gedaan. En het bestuur was nou niet altijd eh....zeg maar gecharmeerd van eh.... om dat te promoten.

I: #00:40:05-9# U bedoelt het hoofdbestuur van het HV?

B: #00:40:12-9# Nee, hier in Wageningen.

I: #00:40:07-4# Het bestuur van de gemeenschap Wageningen.

B: #00:40:12-3# Wij waren natuurlijk toch.... financieel wilden we wel wat geld hebben. En nou ja goed we verstuurden ook dingen en we kwamen ook bij elkaar thuis, vergaderingen. En eh....maar het bestuur van het, van hier de afdeling, heeft daar nooit echt goed achter gestaan.

I: #00:40:38-7# Kent u de reden? Waarom stond men daar niet achter?

B: #00:40:47-7# Ik zou haasten zeggen: gewoon nonchalance.

I: #00:40:41-3# Nonchalance?

B: #00:40:41-3# Wij zijn toen....op een gegeven moment hadden ze bedacht dat wij als vrijwilligers naar nieuwe leden konden. En dat hebben we ook een tijd gedaan. Als er een nieuw lid kwam dan kregen wij het adres en dan ging één van ons daar op bezoek. En eh....

I: #00:41:05-4# Om een en ander te vertellen over het HV?

B: #00:41:12-6# Over het HV, ja. Om te vragen waarom iemand dan lid was geworden en zo. Dat hebben we ook een hele tijd gedaan. Maar we hadden dus ook contact met Humanitas, maar dat liep helemaal niet. Want er was hier iemand, hier iemand hoofd van Humanitas, in Wageningen, die dus oud en de dagen zat was en die dus helemaal niets met Humanitas ook deed. Dus daar hebben we verder ook nooit goed contact mee gehad.

I: #00:41:42-5# En was er nog iemand anders binnen Humanitas afdeling Wageningen waar u contact zou kunnen.....

B: #00:41:52-2# Nee, nee, op een gegeven moment hebben we gezegd.... er was zo weinig belangstelling eigenlijk ook vanuit het bestuur, dat we op een gegeven moment hebben gezegd:"We houden er maar mee op, want we krijgen toch geen...."

I: #00:42:17-8# Ondersteuning, feedback?

B: #00:42:07-8# Ondersteuning van het bestuur.

I: #00:42:10-0# Geen enthousiasme, niets?

B: #00:42:14-3# Nee. En wij hebben dus..... Ik heb nog steeds contact met drie andere weduwen, die dus ook vrijwilligster geweest zijn. We zijn met z'n zessen toen overgebleven eigenlijk en eh....we hebben dus.... Daarvan zijn er dus twee overleden. Met die zes hebben we dus de laatste jaren een goed contact gehad. En eh....

I: #00:42:37-1# Het vrijwilligerswerk doet u niet meer?

B: #00:42:44-6# Niet meer, niet meer, maar wij hebben wel goed onderling contact gehad. En wij zijn dus nu met zijn vieren overgebleven. Ik heb nou nog contact met drie andere weduwen. En eh....met het bestuur hebben we verder geen contact meer gehad.

I: #00:43:00-8# Maar dat is ook ter ziele inmiddels?

B: #00:43:06-2# Ik wilde net zeggen: dat enthousiasme dat was hier niet. We hebben dat dat vrijwilligerswerk met erg veel plezier gedaan.

I: #00:43:23-5# Hoe lang hebt u dat gedaan?

B: #00:43:23-5# We zijn in '77 begonnen en eh....nou ik denk dat het wel een jaar of twintig heeft geduurd.

I: #00:43:33-3# Ja, ja. Het merkwaardige is -althans dat vind ik- dat het bestuur daar zo lauw tegenover stond. Terwijl dus vanuit de gemeenschappen is het juist een vorm van praktische humanistiek. Dat dat toch niet ondersteund werd, dat is toch merkwaardig.

B: #00:44:00-6# En er was af en toe ook weinig vraag naar. Ik bedoel: er moet natuurlijk ook vraag komen vanuit de stad.

I: #00:44:13-6# Ja, de mensen moeten u weten te vinden en er moet een vraag zijn. Werd, werd er wel voldoende geadverteerd, om dat zo zeggen, om, om mensen inderdaad kennis te laten maken met het humanisme?

B: #00:44:28-2# Het HV heeft nooit natuurlijk veel reclame voor zich zelf gemaakt, hè.

I: #00:44:35-2# De laatste tijd gaat het wel goed. Met HUMAN de omroep en zo. Dat zijn interessante dingen.

B: #00:44:37-1# Ja, nieuwe leden dat eh....dat is natuurlijk altijd een zwak punt geweest.

I: #00:44:49-4# Ja, zeer zwak punt, zeker, zeker.

B: #00:44:49-2# Maar dat is niet alleen bij het HV, maar ook bij de kerk.

I: #00:45:00-6# En bij politieke partijen.

B: #00:45:08-4# Politieke partijen. Ik bedoel: mensen willen dat niet meer kennelijk.

I: #00:44:59-6# Individualisme, dat is het denk ik voor een belangrijk deel.

B: #00:45:08-0# Ja, ja.

I: #00:45:03-0# Dus dat hebt u ook nog allemaal gedaan: vrijwilligerswerk om nieuwe leden van het HV te begroeten?

B: #00:45:07-9# Ja, die heb ik opgezocht, ja.

I: #00:45:13-7# Om te vragen: "Waarom wordt je lid?". Kreeg u weleens antwoord als u dat vroeg? Waarom werden mensen lid van het HV? Weet u dat nog?

B: #00:45:26-1# Daar zou ik zo geen antwoord op kunnen geven.

I: #00:45:26-0# Nee, nee.

B: #00:45:31-5# Ik ben op huisbezoek geweest....ik geloof dat.... ik weet niet eens of ze lid waren van het HV. Ik ben op huisbezoek geweest, dat heeft altijd een ontzettende indruk....of tenminste dat staat mij nog altijd bij....toen ik kwam was die mevrouw al opgegeven door de dokter. Ik ben daar maar twee of drie keer geweest. Dat had zo'n indruk gemaakt op dat echtpaar, dat na de....na het overlijden van haar ben ik daar extra voor bedankt door hem. Dat zij dat zo op prijs hadden gesteld, dat ik daar geweest ben en daar gep/....gepraat.....

I: #00:46:19-4# Ja, een goed gesprek.

B: #00:46:23-7# Ja, ik bedoel dat heeft altijd nog.....dat heeft een indruk gemaakt.

I: #00:46:28-2# Het staat u goed bij?

B: #00:46:30-9# Ja, ik ben ook bij een mevrouw geweest, die ik heb geholpen met euthanasie.

I: #00:46:46-9# Ja, dat zijn grote beslissingen.

B: #00:46:51-0# Ja, ja. Maar zij wist zo zeker wat ze wilde.

I: #00:46:55-4# Maar ook vanuit uw eh....eh....eh.... rol als vrijwilliger binnen, binnen de gemeenschap van het HV in die hoedanigheid bent u daarbij betrokken?

B: #00:47:02-9# Ja, ben ik bij die mevrouw terecht gekomen in Rustenburg. Ja, ja, ja. En die wilde dus eh..... Daar ben ik dus vrij lang geweest, daar ben ik jaren geweest.

En op een gegeven moment wilde ze niet meer.

I: #00:47:11-0# Nee, nee. U ging er regelmatig naar toe om gewoon met haar te praten?

B: #00:47:20-7# Eén keer in de week ging ik naar haar toe, 's-middags, maandagmiddag, was heel gezellig, was een heel ontwikkelde vrouw, ze was een hoge ambtenares geweest bij de gemeente Amsterdam. En eh....

I: #00:47:32-3# Ook leuk omdat u zelf uit Amsterdam komt, natuurlijk. Dus er lag een raakvlak, zal ik zeggen.

B: #00:47:39-3# Ja, ja

I: #00:47:57-3# Interessant.

B: #00:47:57-3# Maar op een gegeven moment wilde ze niet meer. Dat was in de tijd dat er geen eh, geen euthanasieverklaringen waren, geen officiële. Dus het moest worden opgesteld. Ik weet niet eens meer hoe ik er aan gekomen ben. Ik geloof dat zij iets opgesteld heeft of dat we samen wat opgesteld hebben.

I: #00:48:07-3# In overleg met de arts?

B: #00:48:07-3# Ja, het is in overleg met de arts gebeurd.

I: #00:48:07-2# Jaja.

B: #00:48:08-3# Deze dokter wilde nog.

I: #00:48:11-6# Goh, ja.

B: #00:48:14-0# Ze hadden ontdekt....dat ik de laatste was geweest die bij haar geweest was. Dus ik werd door de politie op het matje geroepen.

I: #00:48:31-3# Was u verdacht?

B: #00:48:35-0# Ja, als verdachte.

I: #00:48:37-8# Dat moet toch ook een hele grote indruk hebben gemaakt? Dat je op het matje wordt geroepen door de politie om verhoord te worden?

B: #00:48:45-2# Ja! En de politieman wist helemaal niet wat hij er mee aan moest. Want er zat een vrouw tegenover hem die precies wist wat ze gedaan had en hij moest een verslag maken. Dat zal ik nooit vergeten.

I: #00:49:02-2# Maar heeft dat nog een staartje gehad of niet?

B: #00:49:02-2# Nee, nee.

I: #00:49:04-9# Dus er is proces-verbaal opgemaakt....

B: #00:49:05-2# Er is proces-verbaal opgemaakt. En eh..... de dokter heeft precies hetzelfde verteld wat ik verteld heb.

I: #00:49:19-2# Het sprak elkaar niet tegen?

B: #00:49:14-0# Het sprak elkaar niet tegen. En daarom heeft de politie het opgegeven.

I: #00:49:26-3# Dat hebben jullie goed gedaan.

B: #00:49:33-0# Ze wisten helemaal niet wat ze er mee aan moesten. Ze moesten een verslag schrijven.

I: #00:49:37-5# Ja, een proces-verbaal wordt er dan opgemaakt.

B: #00:49:38-4# Proces-verbaal werd gemaakt.

I: #00:49:46-5# En dat wordt vervolgens ook beoordeeld, hè? Door de Officier van Justitie of zo, of....?

B: #00:49:48-9# Het lijk is ook in beslag genomen. Toen zij dus....toen ze gevonden werd is ze meegenomen. De begrafenis is toen....

I: #00:50:02-3# Uitgesteld?

B: #00:50:06-6# Uitgesteld.

I: #00:50:00-4# Dus het was echt een zaak?

B: #00:50:07-4# Ja, ja, het was echt een zaak.

I: #00:37:03-6# En dat is in de jaren zeventig geweest? Eind jaren zeventig? Begin jaren tachtig?

B: #00:50:07-5# Nee, dat is eh, dat is..... later geweest. Dat is in eh.....in '97 of zo heeft zich dat afgespeeld.

I: #00:50:16-6# Dat is al een tijd geleden. Of....

B: #00:50:15-8# Maar toen waren er nog geen officiële euthanasie verklaringen.

I: #00:50:15-1# Nee, nee. nee.

B: #00:50:17-6# En eh....

I: #00:50:20-6# Nee.

B: #00:50:21-8# Nee, nee, nee.

I: #00:50:24-8# Ingrijpende, ingrijpende gebeurtenissen, hè?

B: #00:50:29-7# Ja, dat blijft je dannou ja, dat heb je als vrijwilligster gedaan natuurlijk, maar dat blijft je dan je l/tenminste dat vergeet je nooit, nee, nee.

I: #00:50:46-5# Mooi hoor, mooie dingen.

B: #00:50:53-7# Ik heb er ook nooit spijt van gehad.

I: #00:50:47-2# Nee, nee u stond er helemaal achter?

B: #00:50:52-4# Ik stond er helemaal achter. Ik bedoel: ik heb daar nooit eh....

I: #00:50:56-6# Eh....hoort u wel eens iets van het HV of niet?

B: #00:51:05-1# Nu we naar Arnhem overgeplaatst zijn.

I: #00:51:12-9# Dus dat is deze, deze verklaring zeg maar. Informatie?

B: #00:51:10-2# Nee.

I: #00:51:11-6# Anders nooit?

B: #00:51:10-1# Nee, ik heb niks verder niks gehoord. Niet dat ze dus speciaal een keer....dat ze dus.... We kunnen naar die bijeenkomsten in Arnhem bij wijze van spreken.

I: #00:51:28-3# Dat is niet naast de deur, hè.

B: #00:51:32-3# Maar niet dat ze dus gezegd hebben van: "Wij organiseren nou een keer een bijeenkomst in Wageningen om eens kennis met jullie te maken." Of iets dergelijks.

I: #00:51:35-1# En om eens te kijken of er nog een bestuur samen te stellen is? Dat gebeurt allemaal niet?

B: #00:51:44-2# Nee, nee, we kunnen naar die bijeenkomsten. En die dingen die Wageningen allemaal organiseerde die gaan allemaal door. Maar ik bedoel: daar heb ik helemaal geen energie meer voor, dus ik ga ook nergens meer heen.

I: #00:51:53-9# Vindt, vindt u dat teleurstellend van het, van het Verbond? Dat ze lauw reageren op dit soort ontwikkelingen?

B: #00:52:05-0# Ja, ik bedoel: omdat je zelf vrijwilligster bent geweest ben je natuurlijk vreselijk kritisch. Ik heb vlak na het overlijden van mijn man, dat is twee jaar geleden, heb ik dus.... stond in het eh....in het blaadje hier van de eh....van de eh....van het hum/.....van eh....afdeling dus, dat als je behoefte aan een gesprek.....dat kon je je ook opgeven als vrijwilligster dus ook weer, dat wilden ze kennelijk dus. Maar ook als je behoefte had aan een gesprek, dan kon je je daar voor opgeven. Dus ik dacht: "Nou, ja dat wil ik wel." Ik heb me daar voor opgegeven. En ik heb inderdaad....is daar iemand voor gekomen. En die, die was.... kwam meer voor zichzelf....

I: #00:53:01-5# Die had geestelijke bijstand nodig?

B: #00:53:11-9# Die was ook niet meer weg te slaan. Die zat op haar praatstoel, die ging na 18.00 uur pas weg. Die was 's-middags om 15.00 gekomen.

I: #00:53:11-9# Dus na, na, na het overlijden van uw man werd, werd er gevraagd....na het overlijden van uw man werd er gevraagd: "Hebt u behoefte aan een gesprek?" Toen is er iemand gekomen, maar die had zelf behoefte aan een gesprek.

B: #00:53:27-2# Ja, ja toen zij hier zat toen dacht ik: "Jij mag eigenlijk echt een lesje hebben hoe je je gedraagt als vrijwilligster."

I: #00:53:10-2# Ja, ja, ja.

B: #00:53:37-3# Daar had ze geen benul van. Er was ook helemaal geen organisatie. En er is ook nooit een org/.... Uit dat....uit die vraag is ook nooit een organisatie weer he/.....weer gekomen. Uit die vraag of er toch nog vrijwilligers wilden komen, want er waren kennelijk helemaal geen mensen voor.

I: #00:53:55-4# Er was geen animo voor?

B: #00:53:58-8# Nee, en ik heb ook nooit meer om iemand gevraagd. Ik denk: "Mens, je bent veel te kritisch om nog iemand bij je op bezoek te laten komen."

I: #00:54:24-3# Ja, ja geweldig.

B: #00:54:27-0# Maar dit was, dit was bij het zestig jarig....

I: #00:54:33-6# 2006. Er staat een interview in met u? Kijk dat staat ook in een artikel van Peter Derkx. Hij heeft gewerkt als hoogleraar op de UvH. Hij is nu met pensioen. Want ik heb gewerkt op de, op de, op de UvH als studieadviseur en ik kende hem.

B: #00:55:19-1# Oh, oh?

I: #00:55:21-4# Ja, ja, ja.

B: #00:54:58-0# Ja, hier Oud en Nieuw.

I: #00:55:04-5# Ja, wat leuk zeg.

B: #00:55:07-1# We waren het niet eens met zo erg veel mensen op die bijeenkomst. Want we zijn daarvoor speciaal uitgenodigd. Het was een bijeenkomst in Utrecht, nee in Driebergen. En eh....voor alle leden. En eh....daar hadden ze de oud eh....de leden vanaf het begin en die hadden ze op een ereplaats vooraan gezet. En wij zijn dus ook tijdens die bijeenkomst wel geïnterviewd.

I: #00:55:44-7# En heeft u nog iets gekregen: een lintje of een speldje?

B: #00:55:50-9# Ik geloof een speldje, dat ik gekregen heb.

I: #00:55:56-6# Een gouden horloge met inscriptie?

B: #00:55:51-4# En we kregen toen allemaal een jongere toege/....

I: #00:56:00-6# Toegewezen?

B: #00:55:59-1# Toegevoegd, die eh.... die dus eh....

I: #00:56:05-4# Het interview heeft afgenomen. Maar dat was in 2006?

B: #00:56:05-1# Dat was in 2006. Ja, toen bestond het HV

I: #00:56:14-3# Zestig jaar.

B: #00:56:16-8# Zestig jaar. Van vijftig jaar kan ik mij niks herinneren, nee.

I: #00:56:17-3# Wat ik u wil vragen....oh dat kan ik ook opvragen bij het HV. Dat interview met u, zou ik dat blaadje mogen hebben. Dan voegen wij het bij dit interview. Pauze. We zijn ook aan het einde van het interview gekomen. Ik vraag mw. Spek nog een keertje of alles gezegd is of dat er misschien nog iets moet worden toegevoegd?

B: #00:58:30-6# Nee, ik heb niets toe te voegen.

I: #00:58:34-6# Alles is gezegd. U heeft een prachtig verhaal verteld, ik ben u daar dankbaar voor. Uw enthousiasme is aanstekelijk, dus hartelijk dank voor dit interview.